

Imnografia creștină – tradiție și inovație

Luchian Lugoianu

Episcop Vicar al Bisericii Ortodoxe din Timișoara.

Imnografia creștină este și va rămâne parte componentă a tradiției Bisericii Universale. Întorcându-ne în primul mileniu creștin și studiind I.B.U., Literatura patristică cum și Literatura postpatristică, putem constata că meritul promovării cântării bisericești în Apus îl are papa Grigorie cel Mare (+604), iar în Răsărit Sf. Ioan Damaschin (+749). Colectia principală de cântări bisericești din Răsărit a fost Octoihul sau „cartea celor 8 glasuri”. Aceste glasuri s-au fixat în scris prin semne sau note ce constau din cârlige, puncte și arcuri în diferite forme, notatie ce a căpătat mai târziu numele de „semiografie”.

Colectia sau „cartea celor 8 glasuri” aparține Sf. Ioan Damaschin. Dar începuturile în răsărit ale noii poezii creștine se pot plasa în sec. V, această nouă poezie se numește poezie ritmică sau sintonică, întrucât nu mai face deosebire între vocale și silabe lungi și scurte, ci ea preconizează vocale sau silabe isocrone. Poetii care cultivă această poezie se numesc melozi, pentru că ei sunt în același timp și muzicanti. Odele și imnurile lor anacreontice nu erau destinate numai serviciului divin sau evlaviei populare, ci aveau și un scop literar. Imnul bisericesc a apărut aproape deodată în forma sa desăvârșită în prima jumătate a secolului al VI-lea cu Roman Melodul. Activitatea sa literară e așezată între 536 – 556 și se pare că a fost foarte întinsă, fiind supranumit „alăuta dumnezeescului Duh”. Se pare că a compus 1000 de imnuri. Din acestea s-au păstrat cca. 80, iar din acestea au fost editate aproximativ 40. Tematica e foarte bogată și se distinge prin bogăția cugetării, adâncimea simțirii și măreția limbii.

Un alt imn religios este Imnul-Acatist, numit astfel pentru că, în timp ce el e cântat, clerul și poporul stau în picioare. Este una din cântările și slujbele cele mai populare și mai gustate din Biserica ortodoxă. Imnul-Acatist este o cântare de laudă și de mulțumire către Maica Domnului în 24 de strofe. Acatistul a fost atribuit lui George Pisidul (sec. al VII-lea) sau chiar autorul ar fi după unii cercetători, Roman Melodul. Alți autori de imnuri mai sunt: George Pisidul, Andrei Criteanul, Cosma Melodul, Sf. Iosif și Teodor Studitul (sec. VIII – IX) și alții.

Imnografia Bisericii s-a dezvoltat mult la sfârșitul mileniului întâi, atât ca idee cât și ca formă. În general, „canonul” sau „catavasia” exprimă specificul unei sărbători în afară de „tropare” și „condace”, imnuri scurte care cuprindeau de regulă, o idee dogmatică sau morală, redată în imagini ori în formă descriptivă. La frumusețea cultului nostru liturgic, o contribuție esențială aduce cântarea bisericească ortodoxă specifică din punct de vedere melodic-modal și ideatic. Cântarea bisericească ortodoxă este cea mai frumoasă visticie a Ortodoxiei, visticie care ne constituie mândria și ne definește esența noastră ortodoxă.

După atâta tradiție și semnificație profundă, oare mai poate fi vorba de inovație în imnografia creștină? O modificare a imnografiei bisericești ar fi sinonimă cu o modificare a rugăciunilor stabilite de Biserică și înseamnă, de fapt, a părăsi drumul experimentat și verificat de alții. Sf. Părinți și scriitorii bisericești din primele veacuri creștine au abordat cu mult curaj muzica. Ei au depus un efort de a crea o muzică originală, o imnografie autentică, iar în domeniul teoriei muzicale ei au manifestat mult zel și pricepere. Datorită

imnografilor nu s-au întrerupt preocupările muzicale deodată cu dispariția lumii vechi, dimpotrivă le-au continuat și dezvoltat.

În Scriptură ni se spune să cântăm Domnului – „în inimile noastre”, „în adunarea sfinților”, „în cortul Său” și chiar și „printre neamuri” și „printre păgâni”, dar niciodată pentru ei – ci numai pentru Domnul.